

SENTÈNCIA

En nom del Poble Andorrà.-

A la vila d'Andorra la Vella, el 27 de setembre del 2019

Reunida la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, sota la presidència del Magistrat Sr. Vincent ANIÈRE, i els Magistrats Srs. Carles CRUZ MORATONES i Jaume TOR PORTA, ha adoptat la resolució següent:

ANTECEDENTS DE FET

I.- En data 31-1-2018, la representació processal de la societat T1968, SL articulava demanda en reclamació de quantitat pel procediment ordinari contra la societat PS, SL sol·licitant es dictés Sentència condemnant aquesta darrera a satisfer a la seva representada la suma de 63.313,29.- €, més els interessos legals generats, quant a l'import de 49.602,04.- €, des de la data de les respectives factures en què es desglossa l'import indicat, o subsidiàriament des del dia 7-4-2017, i quant al restant import, des de la data de la contesta a la demanda, tot fins al total i definitiu pagament de l'import adeutat, i a satisfer les costes processals, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

II.- El 28-2-2018, la representació processal de PS, SL contestava la demanda articulada de contrari, oposant-se a les pretensions de la part demandant tot i sol·licitant es dictés sentència desestimant la demanda amb imposició en costes a l'actora. Subsidiàriament, pel cas de que algun dels imports reclamats per l'adversa pogués resultar apreciat, s'efectuï la corresponent compensació de crèdits atès els danys i perjudicis ocasionats per la demandant, deduïnt dels imports que es considerin deguts les sumes de 18.612,60.- € i 863,17.- € condemnant en qualsevol cas a l'adversa a pagar les costes processals ocasionades.

III.- Evacuats per les parts els respectius escrits de rèplica i de dúplica, i una volta practicats els mitjans de prova proposats, i presentades les respectives conclusions, en data 9-1-2019, el tribunal de Batlles dictava sentència, amb la següent part dispositiva:

“DECIDEIX:

Primer.- que estimant substancialment la demanda principal interessada per la societat mercantil espanyola per participacions "T1968, S.L." contra la societat mercantil andorrana per participacions "PS, S.L.", ha de condemnar i condemna a la darrera a pagar a la primera la suma global de cinquanta-vuit mil set-cents quaranta-un euros amb seixanta-nou cèntims (58.741,69.- EUROS), augmentada quant a l'import de quaranta-nou mil sis-cents dos euros amb quatre cèntims (49.602,04.- EUROS) amb els interessos legals produïts des de la data de les respectives factures que el configuren segons es preveu en el I.-Considerant i quant a l'import restant de nou mil cent trenta-nou euros amb seixanta-cinc cèntims (9.139,65.- EUROS) amb els interessos legals produïts d'ençà la data de contesta a la demanda, això és el vint-i-vuit de febrer del dos mil divuit, i en tots els casos fins que siguin íntegrament satisfetes, amb imposició de les costes processals d'aquesta instància segons s'ha motivat en el darrer Considerant.”

IV.- Contra aquesta resolució s'alçen ambdues parts litigants.

La representació processal de la societat T1968, SL interessa la revocació parcial de la Sentència recorreguda, en el sentit d'afegir a la suma establerta en aquesta la quantitat de 4.571,60.- €, relatiu a les despeses per les gestions dels permisos de treball a Andorra, taxa de Govern i complimentació relativa al desplaçament de treballadors a Andorra, més els interessos legals des de la data de la contesta a la demanda, amb expressa condemna en costes a la part defenent.

La societat PS, SL persegueix la revocació de la Sentència dictada i en el seu lloc s'aculli íntegrament les pretensions contingudes en el seu escrit de contesta a la demanda, el tot amb expressa imposició de les costes ocasionades en ambdues instàncies a la contrapart.

Ha actuat com a magistrat ponent el Sr. Jaume TOR PORTA.

FONAMENTS DE DRET

I.- El present procediment en reclamació de quantitat té per objecte la liquidació de les relacions existents entre els litigants per raó dels treballs efectuats per T1968, SL per compte de PS, SL en el procés de construcció del refugi guardat de l'estany de l'Illa situat a la vall del Madriu-Perafita-Claror.

Concretament, T1968, SL reclamava el pagament de la suma global de 63.313,29.- € que es desglossa de la manera següent:

- 49.602,04.- € corresponent a les factures F16/31, F16/32, F16/33 i F16/34 per treballs inclosos en el pressupost que regia la relacions entre les parts.

- 4.571,60.- € corresponents a despeses per gestions dels permisos de treball, taxes i altres assumides per la demandant per raó dels treballs realitzats.

- i finalment la quantitat de 9.139,65.- € en concepte de treballs suplementaris demanats durant el desenvolupament de l'obra.

PS, SL s'oposava a la reclamació articulada de contrari sostenint en essència que si bé la suma de 49.602,04.- € es trobaria justificada, T1968, SL no havia aportat l'aval a que s'havia compromès en el decurs de la reunió celebrada durant el mes de febrer del 2017 per a garantir els treballs que havia realitzat de manera que en mèrits de l'excepció de contracte no complert considerava que la demanda havia de ser rebutjada. Subsidiàriament indicava que l'esmentat import havia de ser objecte de compensació amb els imports de 18.612,60.- € corresponent al sobrecost per vols d'helicòpter assumits per PS, SL en relació a les previsions realitzades per la mateixa a l'inici, i altre quantitat de 863,17.- € corresponent a treballs que correspondrien a la demandant i haurien estat assumits per la seva representada. Quant als altres imports reclamats s'oposava al seu pagament avançant que no corresponia a PS, SL haver-los de pagar.

La Sentència dictada pel Tribunal de Batlles estima substancialment les pretensions de T1968, SL condemnant PS, SL a satisfer la suma global de 58.741,99.- € i contra aquesta decisió s'alcen ambdues parts litigants amb fonament als següents motius de greuge.

II.- RECURS DE TECNOBER 1968, SL

El recurs de T1968, SL intervé exclusivament en relació al rebuig sobre la reclamació que es plantejava a alçada de 4.571,60.- € en concepte de gestions de permisos de treball, taxes de Govern i documentació diversa per al desplaçament de treballadors des d'Espanya a Andorra.

Considera que restava totalment acreditada l'obligació de la contrapart d'assumir les despeses que s'hi referien i que si bé en el conveni de 10-2-2017 la seva representada havia renunciat a cobrar diferents despeses i treballs en que havia incorregut, aquesta renúncia restava no obstant

condicionada al compliment estricte del que s'havia pactat el que però PS, SL no realitzà a partir de quina circumstància la seva representada es trobava facultada per a reclamar el pagament de tots els imports a càrrec de la part incomplidora. Quant al concret concepte reclamat referia que no es podia confondre les obligacions que tenia tota empresa estrangera quan realitzava treballs a Andorra davant de l'Administració general amb l'extrem relatiu a qui havia de fer-se càrrec del seu pagament i de fet les parts havien pactat expressament que aquesta obligació seria assumida per la societat demandada i així s'inferia clarament dels pressupostos acceptats quan s'indicava que no s'hi trobaven inclosos els relatius a "permisos, gestions i impostos locals" amb el benentès que els imports que es reclamaven s'incloïen exactament en aquest concepte. Discrepava també de l'afirmació continguda en la Sentència de què la seva representada no hauria rebut en seu de rèplica les al·legacions de la part defenent doncs en definitiva era aquesta darrera la que en cap cas rebatia el fet de l'existència de l'acord escrit i aprovat expressament en el pressupost de tal manera que esdevenia un debat estèril. Endemés destacava que en el seu escrit de rèplica, ja havien fet una reserva en el sentit de negar els extrems de la contrapart que poguessin contradir la demanda. Indicava finalment que el fet de que la seva representada hagués pogut pagar inicialment el cost associat a les mateixes era una realitat i mai haurien estat reclamades si la demandada hagués donat compliment a allò pactat.

La pretensió condemnatòria exercitada per la societat T1968, SL es recolza documentalment mitjançant l'aportació de les factures obrant en els folis 75 a 90, tractant-se de despeses diverses associades al desplaçament dels treballadors de l'empresa catalana a Andorra (seguretat social, permisos de treball i taxes de Govern relacionats amb aquests). Es tractarà per tant de determinar si les mateixes, com ho sosté la societat demandant, es trobaven excloses del pressupost emès, o bé anaven a càrrec del prestatari de serveis doncs en definitiva es tracta d'unes despeses necessàries per tal de que la mateixa complís amb treballadors propis, l'obligació en el lloc convingut en adequació amb les lleis andorranes.

El pressupost acceptat desglossa els diferents conceptes de l'obra tot i precisant el seu preu unitari i global. En la seva part final existeix un apartat de "conceptes no inclosos" entre els quals es menciona "permisos, gestions i impostos locals" en que empara la seva pretensió. A l'hora de produir l'activitat hermenèutica necessària sobre aquesta darrera previsió, hom ha d'atendre especialment als actes propis de les parts litigants doncs en definitiva seran també els efectes comuns que les parts han pogut donar als pactes que en delimitaran el seu contingut. En aquest sentit no es pot perdre de perspectiva

que mai abans de la presentació de l'escrit de demanda, la societat demandant havia reclamat a PS, SA els imports que ara pretén: aquestes despeses no es trobaven incloses en cap de les factures de liquidació parcial presentades a cobrament a la demandada, no se n'efectuava cap menció en el decurs de la reunió celebrada el febrer del 2017 a través de la qual es pretenia regularitzar els impagaments existents en aquella data (foli 132), ni tampoc en els correus electrònics posteriors tramesos pels representants de l'actora a PS, SL (cfr. folis 135 i ss).

A partir del moment en que els actes anteriors de les societats litigants exclouïen l'existència de l'acord invocat per T1968, SL, la seva reclamació no es pot emparar en una interpretació gramatical o literal de les indicacions del pressupost, doncs en definitiva s'extreu de la valoració dels mitjans de prova obrant en les actuacions de conformitat amb el paràmetre de la sana crítica rector en aquest àmbit, que la finalitat comuna de les parts i que endemés s'executà per les mateixes, cenyia l'àmbit de la seva aplicació a les autoritzacions i permisos constructius estrictes, gestions derivades d'aquestes i taxes i tributs diversos per raó de l'entrada del material necessari per la frontera que no es discuteix han estat assumits en la seva integralitat per PS, SL.

En conseqüència la sentència recorreguda en quant descarta la reclamació articulada per la societat demandant per l'esmentat concepte, ha de ser confirmada i el recurs d'apel·lació de la societat T1968, SL ha de ser rebutjat.

III.- RECURS DE PS, SL

En primer lloc afirma que la decisió de descartar l'excepció de contracte no complert adoptada pel Tribunal de Batlles no s'ajustava a Dret. Insistia així que era palès que la mercantil demandant no havia presentat l'aval a que s'havia compromès en la reunió celebrada el 10 de febrer de 2017 i que per tant l'incompliment del pagament a càrrec de la seva representada es trobaria perfectament justificat.

D'altra part sosté que la decisió adoptada en relació a l'increment de la despesa associada a vols d'helicòpter tampoc era encertada. En aquest sentit indicava que en el pressupost inicialment emès s'havia considerat, seguint les pròpies indicacions de T1968, SL que per a la realització de la seva comesa es requeriria entre 25 a 27 vols que suposaven un cost de 12.500.- € i que en definitiva en va caldre molts més especialment per quant els treballadors de la demandant no es volien quedar al refugi el nombre de dies a que s'havien compromès de manera que el cost definitiu de l'helicòpter s'enfilà fins a

31.112,60.- €, de tal manera que la mercantil demandant no havia complert amb les previsions de l'helicòpter el que també justificava la retenció de les factures degudes realitzada per la seva representada.

En tercer lloc sustenta que la Sentència dictada també incorria en error en la valoració de la prova quan es defensava que no existiren treballs pendents a càrrec de T1968, SL. Sobre aquest punt es sosté que existeix un informe de P.I.C que conclou que els revestiments metàl·lics realitzats per l'actora no eren adequats el que n'escurçava la seva vida útil. Alhora afegia que en data 10-5-2017 s'havia demanat a la demandant de finalitzar els treballs pendents i que la direcció facultativa havia tramés a PS, SL dos recordatoris corresponents a treballs a càrrec de T1968, SL, però que en haver aquest fet cas omís a les indicacions realitzades, varen ser efectuats per la demandant ascendint aquests a 863,17.- €. En conseqüència, la retenció del preu corresponent a les factures resultava ajustada a dret. Subsidiàriament entenia que resultava procedent realitzar la compensació entre l'import reclamat i els imports de 18.612,60.- € i 863,16.- €.

El segon motiu de greuge es planteja en relació a la decisió de condemnar la seva representada a satisfer la suma de 9.139,65.- € en concepte de treballs addicionals. Sosté en aquest sentit que en la demanda, la societat demandant no havia incorporat cap factura, i que no va ser fins l'escrit de rèplica que es va presentar (F18/2007) de data 2-1-2018 i amb venciment a data 15-3-2018. Aquesta però havia estat preparada a corre cuita per la part sense cap justificació atès que no existia raó per la qual si els treballs de la demandant va ser enllestits el 18-11-2016, no fossin mai reclamats amb anterioritat. Afegia ensems que també la tesis de la demandant havia variat al llarg del procediment doncs si bé inicialment es defensava que la reclamació de l'import indicat es condicionava a l'acceptació de la finalització dels treballs i pagament de les factures, en seu de conclusions ho condicionava al compliment del conveni de 10-2-2017. En tot cas referia que el conveni de 10-2-2017 res contemplava sobre aquest punt essent per tant erroni el raonament del Tribunal "a quo". Que en tot cas, els suposats treballs addicionals ja es trobaven inclosos dins del que havia estat pressupostat i per tant no podien novament ser repercutits a la seva representada. Finalment destacava que els propis tècnics de la societat demandant havien indicat que l'informe que s'incorporava a la demanda i que servia de fonament a la reclamació de l'actora tenia per sola finalitat de justificar front a l'administració general l'increment de vols d'helicòpter i no obeïa a cap reclamació de T1968, SL. En conseqüència afirmava que la reclamació que ara s'introduïa topava contra la doctrina dels actes propis doncs mai s'havia reclamat amb anterioritat el seu pagament, i una volta acabada l'obra i la relació jurídica

entre les parts havia estat creada de forma artificial. Subsidiàriament s'oposava a ser condemnada al pagament d'interessos des de la contesta a la demanda atès que la factura era posterior.

El darrer motiu del recurs intervé en relació als pronunciaments adoptats en matèria d'interessos i costes atès que l'estimació de les pretensions de l'actora era parcial de manera que resultava procedent revocar la decisió adoptada també sobre aquests extrems.

IV.- Quant al primer motiu del recurs escau examinar si l'incompliment de pagament del preu per la part demandada pot trobar justificació en l'excepció de contracte no complert ("exceptio inadimpleti contractus") que planteja.

L'incompliment que la representació processal de PS, SL atribueix a T1968, SL intervé en relació a les obligacions que aquesta darrera havia assumit en el decurs de la reunió celebrada el 10-2-2017 (foli 132). Concretament es reprotxa no haver lliurat l'aval de 8.801,68.- € a que s'havia compromès, no haver acabat determinats treballs d'acabament que haurien estat necessaris i finalment haver utilitzat els serveis d'helicòpter en nombre molt superior a aquell que la pròpia demandant havia estimat. El conjunt d'aquestes operacions, segons estimació de la pròpia demandada, ascendeix a la quantitat global de 28.276.- € molt inferior de la quantitat de 49.602,64.- € a que ascendia el deute que la mateixa mantenia el 10-2-2017 i que es contemplava en el mateix.

En aquest context, l'excepció de contracte no acomplert esdevé inviable doncs en definitiva aquesta sols és pot intervenir quan la violació sigui suficientment important i rellevant (cfr. Sentència d'aquesta Sala de 25-2-1999, recull 1097), i en el supòsit examinat la quantitat deguda per PS, SL continuava sent substancialment superior.

Pel que es refereix a la petició subsidiària, això és la compensació entre la quantitat deguda per la demandada i aquelles que la part recurrent imputa a la demandant, es tracta de l'increment aparegut en relació a despeses d'helicòpter i les despeses derivades de la neteja i recollida del rebuig derivat de l'obra (863,17.- €, foli 197).

Quant a la primera reclamació és cert que en l'escrit rector i acompanyant el pressupost emès, la mercantil T1968, SL incorporava un document de previsió del nombre de vols d'helicòpter per a realitzar la comesa pactada (aproximadament uns 17 vols per a transportar material i entre 4 i 5

vols d'anada i tornada per transportar el personal) i que en la seva contesta a la demanda ha incorporat un document del qual s'extreu que el nombre d'hores que en definitiva es varen facturar foren superiors a les previstes. No obstant, no es pot perdre de vista que per correu electrònic de 17-11-2016 (foli 366), el Sr. M del Departament Tècnic de PS, SL comunicava que a partir del 24-11-2016 en que es realitzaria la recepció provisional de l'obra, totes les despeses de transports de personal i material anirien a càrrec de les empreses que no haguessin acabat, de manera que el cost anterior anava a càrrec de la demandada. Si aquesta data es cohonesta amb les factures d'H (empresa encarregada del transport per helicòpter) s'observa com els vols posteriors a la data indicada són exclusivament aquells que figuren en el foli 199 (albarans 6228, 10126, 6425, 10569, 10534 i 10638) els quals però malgrat ser repercutits en part a "G" (nom comercial de T1968, SL) en realitat es tracta essencialment del transport corresponent al trasllat de persones diverses de la demandada que intervenien per a realitzar tasques de neteja final de l'obra, les quals només podrien ser repetides a la part actora si s'acredités que aquesta activitat complementària els era única i exclusivament imputable, el que s'examinarà en l'apartat posterior. Afegirem que a excepció de la lletra de canvi amb venciment 19-1-2017 (foli 299), la resta d'instruments de pagament són anteriors a la data assenyalada.

En conseqüència també sobre aquest punt la teoria dels actes propis ("venire contra proprium actum non valet") esdevé plenament aplicable. Es tracta d'una doctrina, vigent en el dret andorrà quina aplicació hem pogut admetre en diverses ocasions (cfr. TSJC115/15, TSJC-23/16 ...). La mateixa troba el seu fonament en la protecció de la confiança i en el principi de la bona fe que imposa un deure de coherència i limita la llibertat d'actuació doncs vol que ningú pugui fer valdre una pretensió que contradigui la conducta pròpia observada amb anterioritat i que aquí impedeix el triomf de la pretensió articulada.

Pel que es refereix a la reclamació per import de 863,17.- € aquesta es recolza en la factura 17-012 (foli 197) la qual però no conté cap descriptiu de la concreta intervenció realitzada limitant-se a enumerar un nombre concret d'hores treballades amb precisió del dia. En seu de conclusions la societat demandada sembla sostenir que els treballs facturats corresponien a tasques de neteja de l'obra que T1968, SL no hauria recollit quan va abandonar l'obra. No obstant, hom no pot perdre de vista que les empreses intervinents en l'obra van ser diverses i cap element en les actuacions practicades permet imputar-les a la societat demandant, o a qualsevol de les altres existint sobre aquest fet una clara carència probatòria que només pot perjudicar a la part demandada.

En conseqüència el primer motiu del recurs haurà de ser rebutjat.

V.- Pel que es refereix ara a la reclamació articulada per import de 9.139,65.- €, sobre quina estimació pel Tribunal de Batlles intervé el segon motiu del recurs, hem de dir el que segueix.

En l'escrit de demanda aquesta reclamació es justifica en un informe elaborat pel departament tècnic de T1968, SL (folis 133 i 134) quina vocació però es limitava, almenys inicialment, a justificar l'increment d'activitat d'aquesta darrera en l'obra projectada i permetre a PS, SL negociar prop de l'administració general un increment del preu de l'obra encaminada a compensar l'increment del cost patit per raó de la partida destinada a vols d'helicòpter. Si s'examina amb deteniment aquest document s'observa com en el mateix, i per allò que aquí interessa, es fa expressa menció a l'existència de treballs d'ampliació del contracte inicial (apartat 1) i a "feines addicionals al contracte realitzades i no repercutides a P (apartat 6) tractant-se aquestes darreres dels treballs que ara pretén repercutir a la demandada. Aquest document esdevé transcendental per a la resolució de la litis doncs en definitiva albira que la voluntat inicial comuna de les parts era de que fos l'empresa sots contractada qui assumís directament el cost dels esmentats treballs complementaris sense ser mai repercutits a PS, SL. En cap moment fins que va intervenir la demanda jurisdiccional, T1968, SL no havia realitzat cap mena d'advertiment o interpellació al respecte de la suma que reclama, de manera que la teoria dels actes propis a la qual ens hem referit en diverses ocasions al llarg de la present Resolució, impedia el triomf de la reclamació que s'articulava.

En un altre ordre d'idees afegirem que la pràctica establerta per les parts al llarg de l'obra en relació a tots els treballs realitzats -tant els inicials com els complementaris- passava per l'emissió d'un pressupost per part de T1968, SL i la seva posterior acceptació per la demandada. No obstant els treballs que ara es reclamen intervenen sense aquesta formalitat inicial el que ve a reafirmar el caràcter gratuït de la prestació efectuada. I si les parts varen convenir que els treballs complementaris realitzats intervindrien sense cost per a l'adjudicatària de l'obra, no es pot ara, modificar aquesta característica de manera unilateral a conveniència de la societat demandant.

En conseqüència escaurà estimar el recurs d'apel·lació de PS, SL sobre aquest extrem revocant la Sentència dictada pel Tribunal de Batlles en el sentit de desestimar la reclamació que T1968, SL articulava per la suma de 9.139,65.- €.

VI.- El darrer motiu del recurs intervé en relació a les costes i els interessos.

Pel que fa a aquest darrer precepte, els interessos en relació a la suma de 49.602,04.- € han de córrer des de la data de les factures respectives que la conformen atès que com ho destaca el jutjador a quo és el moment a partir del qual la part deutora es constituïa en mora.

Quant a les costes, la doctrina establerta per aquesta Sala vol que en supòsits d'estimació substancial de la demanda les costes siguin imposades a la part vençuda. En relació a aquest criteri hem pogut establir que una estimació de les pretensions de la part a alçada del 74% ha de ser equiparada a un supòsit d'estimació parcial (TSJC-304/2017) i idèntica solució ha de ser assolida en el cas present en que aquesta intervé a raó del 78%. Per tant no ha de fer-se pronunciament en relació a les costes ocasionades, essent també procedent revocar la Sentència dictada sobre aquest punt.

VII.- A títol de conclusió, escaurà desestimar el recurs d'apel·lació de T1968, SL i estimar parcialment el recurs articulat per PS, SL revocant parcialment la Sentència dictada per l'Hble. Tribunal de Batlles en data 9-1-2019, disposant en el seu lloc l'estimació parcial de la demanda a alçada de la suma de 49.602,04.- € que cal incrementar dels interessos legals des de la data de les factures i sense fer pronunciament en relació a les costes ocasionades.

VIII.- Atesa la desestimació en aquesta alçada de les pretensions revocatòries articulades per la societat T1968, SL escau imposar-li, en mèrits del principi del venciment objectiu, les costes ocasionades en aquesta alçada relacionades amb el seu recurs.

Pel que es refereix a les costes de PS, SL l'èxit parcial del seu recurs justifica que no hagi de fer-se pronunciament en relació de les mateixes.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas,

La Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

DECIDEIX

DESESTIMAR el recurs d'apel·lació interposat per la representació

processal de la societat T1968, SL i ESTIMAR PARCIALMENT el recurs d'apel·lació introduït per la representació processal de PS, SL contra la Sentència dictada per l'Hble. Tribunal de Batlles en data 9-1-2019 que revoquem parcialment, disposant en el seu lloc l'estimació parcial de la demanda a alçada de la suma de 49.602,04.- € que cal incrementar dels interessos legals des de la data de les factures que la conformen i sense fer pronunciament en relació a les costes ocasionades en la instància.

Quant a les costes generades en aquesta alçada, ha d'imposar-se a la societat T1968, SL les derivades del seu recurs amb inclusió dels honoraris d'advocat i de procurador. No ha de fer-se pronunciament al respecte de les ocasionades per raó del recurs articulat per PS, SL.

Aquesta resolució és ferma i executiva.

Així per aquesta nostra resolució, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.-